

DaDi-seminar 17. juni 2013

Sigmund Ongstad (red.)
Nordisk Morsmålsdidaktikk
Forskning, felt og fag

Læst og kommenteret af
Jeppe Bundsgaard

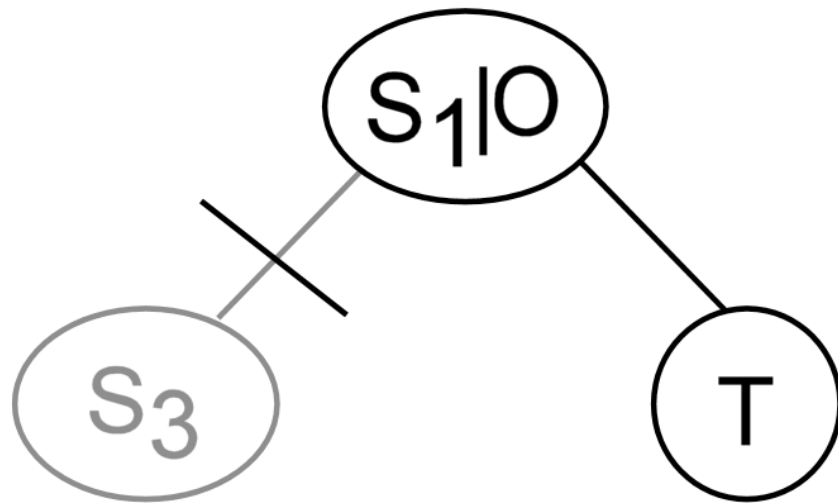
Hvad handler det om

- Historiske analyser af del-fagfelternes udvikling i forfatternes lande
- Præsentationer af aktuelle diskussioner
- Nogle bud på fremtidens veje

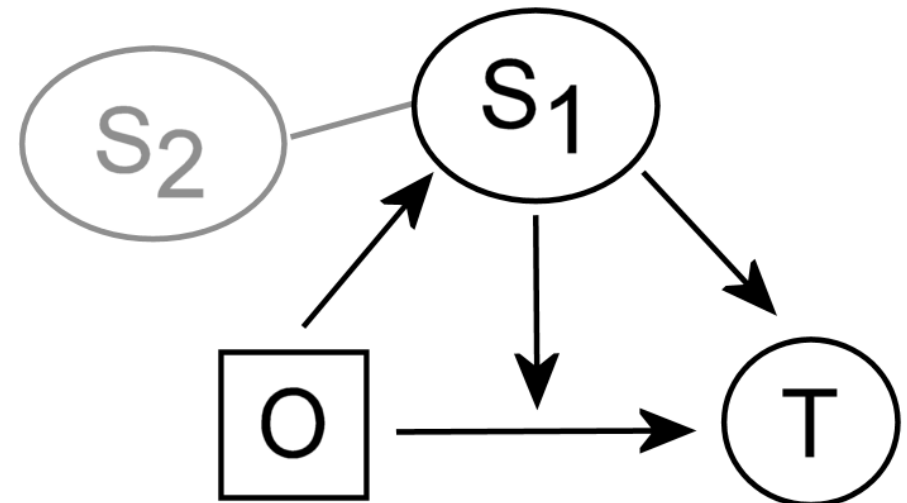
Ongstad: modersmålsdidaktik som fag og forskningsfelt

- Hva skal barnet hedde (når vi taler på tværs af grænser)?
 - Modersmål? Language as a subject? L1?
- Hva består faget af?
 - Det er skiftet over tid – forskjellige alliancer mellom fagområder gjennom tiden (litteratur, sprog som system, sprog som kommunikation, læsning, skrivning, medier, etik, nationsbygning, kommunikationskritik, kulturforståelse, dannelse, identitetsudvikling)
- Modersmålsfagets paradigmer ifølge Saywer & Ven 2006:
 - Det akademiske (1800-1960'erne)
 - Det utviklingsrettede (1920-erne-)
 - Det kommunikative (1980-erne-)
 - Det utilitaristiske (nu?)
- Skriveforskningens faser (og andre dele af fagdidaktikken?), ifølge Nystrand
 - Formalisme
 - Konstruktivisme (semantisme, Ongstad)
 - Sosialkonstruktivisme (funktionalisme, Ongstad)
 - Dialogisme
- ”Han [Ongstad] begrunnet sin terminologi-bruk språkteoretisk med at disse aspekterne ved språk og kommunikasjon, som lingvistikken suksessivt ble seg bevisst gjennom 1900-tallet, i steg for steg, og ganske ukritisk kom til å påvirke, styre og dominere praktisk skriveundervisning i skolen. De epistemologiske utviklingstrinnene innen lingvistik ble ganske kritikkløst omgjort til skrivepedagogiske prisnipper (sic!)” (s. 37).

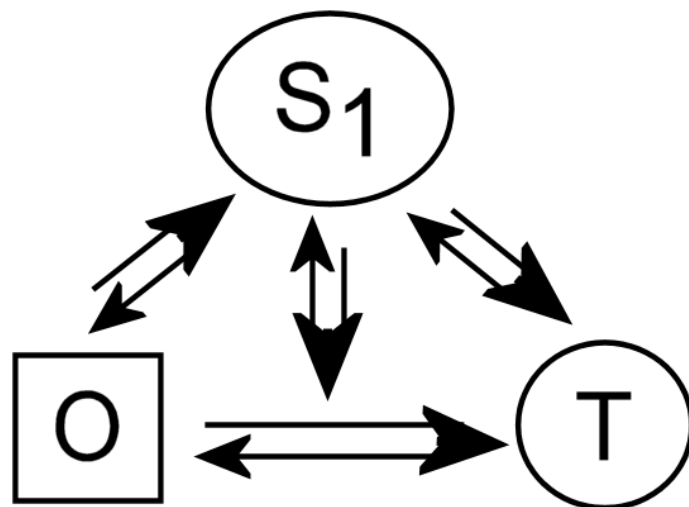
Skriveforskningens faser

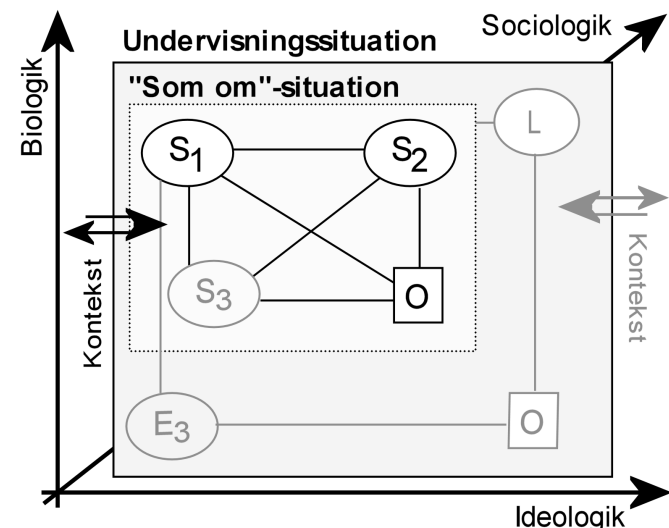
Ekspressiv

Kognitiv

Writing to learn

Kontekstorienteret

Fire temaer

- Landskfagets sociale funktion – lighedsskabelse eller reproduktion?
- Litteraturundervisning
- Skrivning
- ”Nye” medier og multimodalitet

Asplund: *Svenska som demokratiämne och social reproduktion*

- ”Skolans svenskämne har upprepade gånger karakteriserats som ett möjligt och önskvärdigt demokratiämne” (s. 203).
- Bernstein
 - Restringeret og elaboreret kode, Framing & Classification / Control & Power, Pedagogical device
- Fire pædagogiske målsætninger:
 - Retrospektive/konservative
 - Prospektive/neokonservative
 - Markedsorienterede/neo-liberale
 - De-centreret terapeutisk

Demokratisk danninge?

- Stor variation i og mellem de forskellige typer ungdomsuddannelsers svensk-fag. Fra et konservativt til terapeutisk. Og ofte meget svagt framet og klassificeret.
- ”Enligt Nordlund (2009) är det en särskild slags uppgifter, nämligen kontextoberoende, analyserande och kritiska, som betygsätts med högre betyg i det nationella provet. Samtidigt får inte eleverna på de yrkesinriktade programmen tillgång till undervisning om hur man skriver kritiskt och analyserande och inte heller uppgifter som har denna karaktär. Per definition är alltså högre betyg på provet förbehållet de akademiskt inriktade programmen” (s. 217f.).
- ”Jag och flera med mig [...] menar att senare tiders individualiserade pedagogik sviker elever med sämre förutsättningar och tvingar in dem i en horisontell kunskapshierarki. Att ge intryck av att all kunskap är lika mycket värd, och att elevernas fritidskunskap premieras lika mycket som akademisk kunskap är att vilseleda eleverna inför framtiden” (s. 218).
- ”Hur ska man egentligen förstå att det som skulle kunna vara skolans demokratiämne framför andra verkar sorterande och kvalificerande som inga andra ämnen?” (s. 219).

Penne: Elevorientering i et literacy-perspektiv

- Den nordiske skole var et forbillede – bedst i verden til social integration.
- Dewey tog fejl når han sagde: Skolen er stedet for naturlig udvikling og erfaring er knyttet til følelser
 - JB: Men det sagde han bare ikke! (Uddannelse og demokrati s. 41f.: Skolen er et specielt miljø og s. 285ff.: Erfaring som resultat af eksperimenter)
 - Dewey citeres ikke – det gør kun nogle der tilsyneladende kritiserer ham.
- Øgende ulighed i den norske skole
 - ”Det norske skolesystemet *makter ikke å kompensere for forskjeller i elevernes hjemmebakgrunn*, hevder Anders Bakken. (s. 298).
- Literacy og metabevindstthed bliver vigtige didaktiske greb.
- Literacy med fokus på UNESCO, Gee, Olson
- ”Det er behov for ny forskning og for utvikling av nye didaktiske innfallsvinkler basert på den verden vi lever i, *our textualized, mediated world* (Scholes 1998)” (s. 308).

Kaspersen: Litteraturredidaktiske dilemmaer

- Hvad er litteraturredidaktik – og hvad skal vi med litteraturen?
- Måske skal vi tænke det som et ”applied”, anvendt, fagområde?
 - ”Applied linguistics is not interpreted as a reduction of (theoretical) linguistics, nor as simply applying linguistic theories and methodologies. Rather, the assumption is that Applied Linguistics is a problem-oriented and problem-solving activity. As such, it is actively involved in the development of innovative theoretical approaches as well as practical solutions, drawing on insights from linguistics, but also from neighboring disciplines such as psychology, anthropology, sociology, pedagogy, computer science etc.” (s. 54).
Citat fra Handbook of Applied Linguistics

Hvad hvis dansk tænkte sig selv som:

- Problem-oriented and
- Problem-solving activity
- Actively involved in the development of innovative theoretical approaches as well as
- practical solutions to preparing students for their actual and future life,
- drawing on insights from linguistics, literature, philosophy, media science, discourse theory, language awareness,
- but also from neighboring disciplines such as psychology, anthropology, sociology, pedagogy, computer science, history etc.
- Måske faget endda kunne hedde: Væren og samliv

Litteraturdidaktiske positioner – og vejen frem?

- Tekstbaserede
 - Læserbaserede
 - Sociokulturelle
 - Medieorienterede
-
- Kritik af de "sociokulturelle": "Det er ret sjældent at forfattere og digtere hævder at deres tekster kan bruges direkte til forbedring af samfundet eller læseren. Forfattere og digtere ytrer sig inden for et helt andet system, kunssystemet, hvor æstetisk smag spiller en langt større rolle end socialpolitiske programerklæringer" (s. 67).
 - Er denne opfattelse en overgeneralisering fra en opfattelse som var fremherskende hos litteraturforskere og af dem påvirkede forfattere i 90-ere?
 - Er dette systemteoretiske synspunkt, at forfattere kun kan være "i" et system, "kunssystemet" – og altså ikke kan være optaget af liv og samliv i samfundet, en (for) reduktionistisk opfattelse?

Hvad er litteraturdidaktikers opgave?

- ”Litteraturdidaktikere nøjes ikke med at beskrive, de foreskriver også i høj grad, og en beskrivende litteraturdidaktik må forholde sig meget kritisk til dette fænomen, med mindre litteraturundervisningen skal reduceres til ren opdragelse efter politisk fastsatte retningslinjer” (p. 70).
- Hvis ikke retningslinjerne er politisk fastsatte, hvem skal så fastsætte dem?
 - Lærers egne politiske overbevisninger (eller mangel på samme)?
- Hvis ikke skolen skal opdrage, hvad skal den så?
- Hvis den beskrivende litteraturdidaktik blot beskriver – hvad er den så værd?

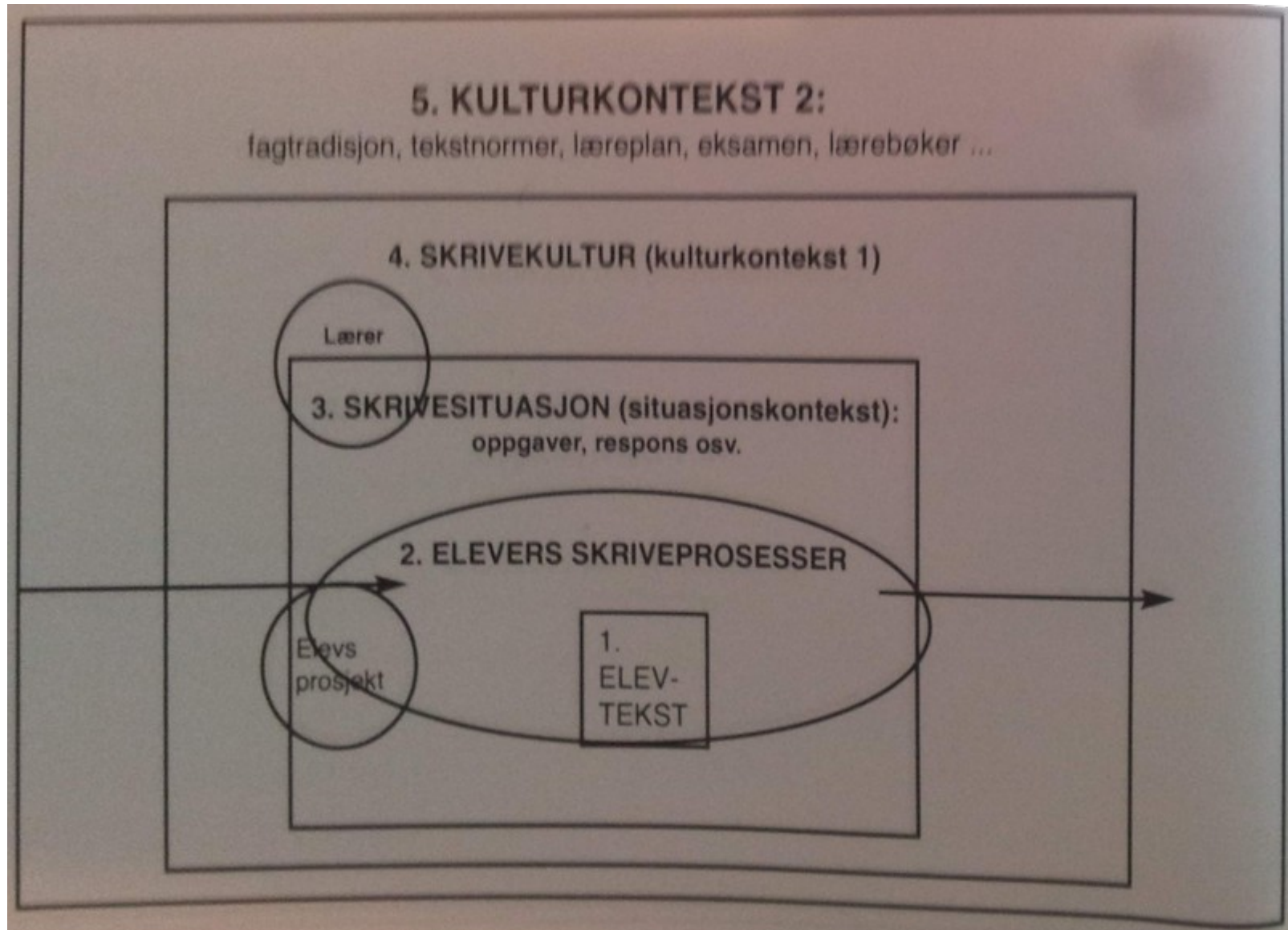
Martinson: Litteraturundervisning som motståndets didaktik?

- En historie om undervisningsemnet litteraturundervisnings didaktisering
- Har litteraturredidaktikken udviklet sig til (eller forbi) at være en modstand mod universitetsforskningen i litteratur?
- Skal eleverne lære at tænke som litteraturhistorikere – eller skal de arbejde med ”känsla och människokunskap” - og inspireres fra erfaringspædagogikken?

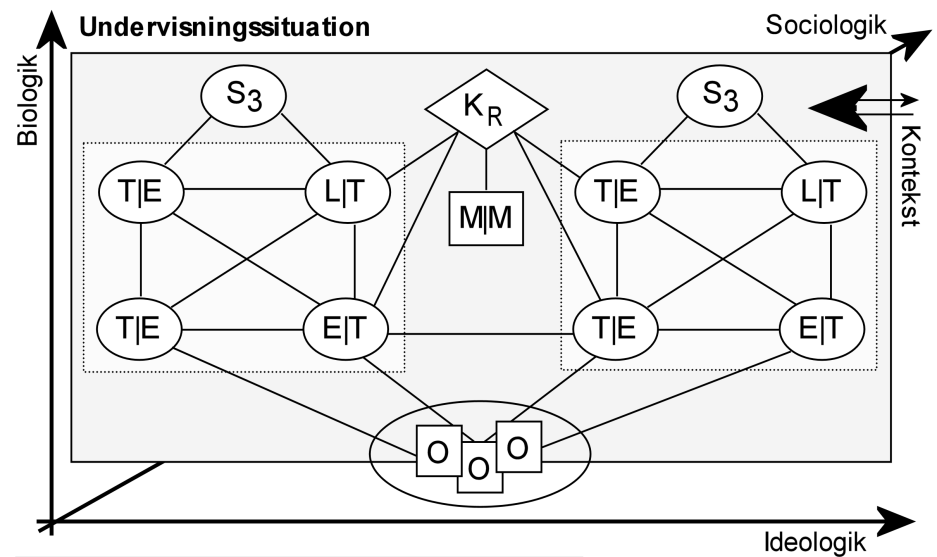
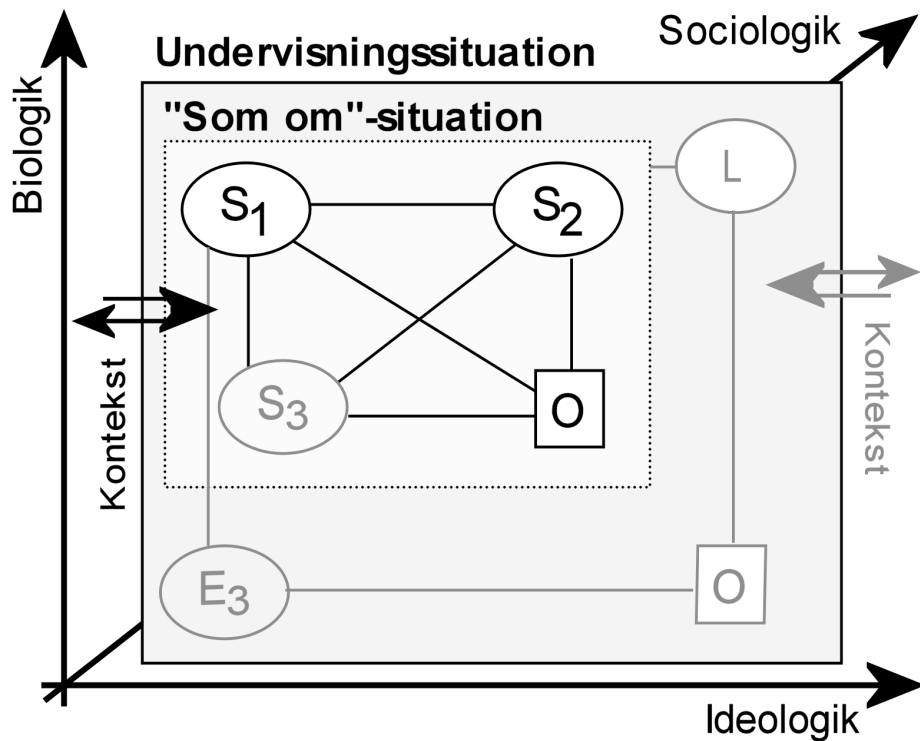
Krogh: *Literacy og stemme*

- Stemme
 - Udadtil
 - I dialog med tidligere ytringer (Bakhtin)
 - i forhold til det der tales om og dens stil (ytringens ekspressivitet), og den der tales til (ytringens adressivitet)
 - Indadtil
 - Dianysisk (en ynglende proces)
 - Apollinsk (en selvteknologisk proces, et instrument som må bygges)
- Smidt:
 - Resonansrum, scene, offentlighed, kulturværksted
- Empiriske undersøgelser af elevidentitetsudvikling
 - Perspektiv, positionering og stemme

Jon Smidt: Skrivepædagogik

Ud af klassekonteksten?

M: Medium	S ₃ : Påvirkende/-ede subjekter	
M: Mærke	L: Lærer	O: Objekt
T: Tekst	E: Elev	R: Regler
K: Kommunikationsteknologi		

Tønnesen: *Morsmålsdidaktikk for sammensatte tekster?*

- Saussure revisited
 - Jakobson, Barthes, Metz, Genette
- Peirce
 - Tegn er også interpretant
 - Eco
- Kress, van Leuwen, Halliday, Jewit
- Modersmålsfaget som
 - kommunikations- og redskabsfag?
 - Kulturfag?
 - Æstetisk fag?
 - JB: medborgerskabsfag?
- JB: Skal eleverne Vide? Gøre? Deltage og Handle?

Erixon: Svenskdidaktikens håg för ungdoms- og mediekulturer

- En oversigt over forskning i "medier"/"mediekulturer".
 - Populærkultur og skolen, computerstøtte i skrivning, elevtekster, "Mellan Dante och Big Brother", Videovold i undervisning, "kreativ læsning og medierefleksivitet", ny teknologi som pædagogisk hjælpemiddel, et udvidet tekstbegreb, "Från Åsa-Nisse till Brad Pitt", om reception af fiktion på bio og tv osv. osv.
- Svenskfaget er stadig primært et fag om litteratur og sprog.
- JB: Er alt hvad der har noget at gøre med "medier", mediepædagogik? Eller skulle vi måske rydde op i begreberne.
 - Er det måske smartere at tale om multimodale tekster, om samliv med teknologier, om netværkssamfundet (sociologi), om medieinstitutioner (institutioner bag aviser, tv, internetbaserede medier osv.), om medborgerskab fra et tekst-perspektiv?

Liberg: *Didaktisk perspektiv på tidlig læs- og skrivundervisning*

- Introduktion til forskelle på fokus i forskellige tilgange til læseundervisning:
 - Funktion
 - Indhold
 - Form

Ongstad: *Før en sammenligner*

- Fagdidaktisk forskning som amorf, sentripetal og sentrifugal
 - (nogen af) humanioras hoveddimensioner (SHF 2000):
 - Det historiske
 - Det kulturelle
 - Det kommunikative
 - Det æstetiske
 - Det erkendelsesmæssige
 - Det kritiske
- Tilbage til spørgsmålet: Hvad er fagdidaktik
 - "(...) the teaching/learning within an educational system of the so-called mother tongue, be it a standard language of a nation state that statutorily accepts it as such, the language of education or the language of primary socialisation (a child's first own and/or home language). It is concerned with learners' curricular enculturation to language, literature and culture, and focuses on the disciplinary teaching and/or learning of signs, texts, utterances and their contexts, in particular reading, speaking, writing and listening (AILA, 2001)" (s. 320).

Hvad skal vi kalde det vi gør?

- It is concerned with learners' curricular
 - enculturation to
 - language,
 - literature and
 - culture,
- and focuses on the disciplinary teaching and/or learning of
 - signs,
 - texts,
 - utterances and
 - their contexts,
- in particular
 - reading, speaking, writing and listening

Hvad handler det *ikke* om?

- Undervisning fylder relativt lidt
 - Hvad ved vi om undervisningsformer i lanskfagene deskriptivt og om hvad der resulterer i forskellige typer af kompetencer?
 - Undervisningens rum, læremidler
- Didaktik er vist stadig noget andet end "metodik"? Er vi bange for "præskriptivitet"?
- Mundtlighed/dialog
- Kritik som tilgang og Medborgerskab – livet i netværkssamfundet
- => Hvorfor egentlig lanskfagene?
 - Fagdidaktik der spørger til hvad formålet med faget er, hvad det handler om og hvorfor – på baggrund af formål med skolen.

Hvor blev DPU lige af?

- "I Danmark var, frem til slutten av århundret, mye av FoU-aktivitet innen fagfeltet samlet ved én, mer overordnet institusjon, Danmarks lærerhøiskole (DLH), hvilket ga sterk central konsentrasjon, men lite spredning eller utvikling f.eks. ved læreruddanninger (seminariene) i regionerne. DLH-miljøet utga utover 1990 tallet en ganske omfattende serie om *Læreruddannelsens didaktik* (Schnack 2003). Morsmalesdidaktikk utviklet seg imidlertid ikke til et samlet fag- eller forskningsfelt i særlig grad, selv om det utkom en rekke bøker med termen *danskdidaktik* i tittelen og danskfaglighet ble hyppig diskutert. Søknaden peker på at det de siste 8-10 årene hadde vokst frem et danskdidaktisk forskningsmiljø på Syddansk Universitet i Odense med fokus på gymnasutdanningerne, hvor det hadde blitt publisert flere avhandlinger, opprettet et par faste forskerstillinger og utlyst en professorstilling for fagområdet" (Ongstad, s. 10).

Hvor meget kender vi egentlig til hinandens arbejde?

- Ikke mange inter-nordiske referencer – selv i en bog om nordisk fagdidaktik

Et nordisksproget nordisk tidsskrift om fagdidaktik i ...?

- Et forskningstidsskrift
- En fællesnordisk redaktion
- Peer review
- Open access
- Hvad skal det hedde?
 - Nordisk tidsskrift for forskning i landskfagene (NTFL/NordFiL)
 - Fag- og ämnesdidaktik(k) i dansk, finsk, færøsk, grønlandsk, islandsk, norsk og svensk
 - Suppleret af praktiker-henvendt: Nordisk tidsskrift for undervisning i landskfagene (NTUL/NordUiL)

NORDISKE TIDSSKRIFTER FOR FORSKNING OG UNDERVISNING I LANDSKFAGENE

[STARTSIDE](#) [OM](#) [BRUGERSTARTSIDE](#) [SØG](#)

Startside > Nordiske tidsskrifter for forskning og undervisning i landskfangene

NORDISKE TIDSSKRIFTER FOR FORSKNING OG UNDERVISNING I LANDSKFAGENE

Hjemsted for tidsskrifter om forskning og undervisning i fag- og ämnesdidaktik(k) i dansk, finsk, færøsk, grønlandsk, islandsk, norsk og svensk.

NORDISK TIDSSKRIFT FOR FORSKNING I LANDSKFAGENE

Fag- og ämnesdidaktik(k) i dansk, finsk, færøsk, grønlandsk, islandsk, norsk og svensk

[VIS TIDSSKRIFT](#) | [NYESTE UDGAVE](#) | [REGISTRER](#)

NORDISK TIDSSKRIFT FOR UNDERVISNING I LANDSKFAGENE

Tidsskrift med inspiration til undervisning i landskfangene baseret på forskning og udvikling.

[VIS TIDSSKRIFT](#) | [NYESTE UDGAVE](#) | [REGISTRER](#)

OPEN JOURNAL SYSTEMS

[Hjælp til tidsskrift](#)

BRUGER

Du er logget in som...

jeppe

[Mine tidsskrifter](#)

[Min profil](#)

[Log ud](#)

SPROG

Danish ▾

TIDSSKRIFTSINDHOLD

Søg

Alle ▾

Søg

SKRIFTS TØRRELSE

 A A A

[Startside](#) > [Bruger](#) > **Administration af tidsskrifter**

Administration af tidsskrifter

Administrationssider

- » [Filbrowser](#)
- » [Tidsskriftssektioner](#)
- » [Review formular](#)
- » [Sprog](#)
- » [Kolofon](#)
- » [Forberedte e-mails](#)
- » [Læseværktøjer](#)
- » [Konfiguration](#)
- » [Statistikker og rapporter](#)
- » [Betalinge](#)
- » [System-plug-ins](#)
- » [Importer/eksporter data](#)

Brugere

- » [Brugere, der er tilmeldt dette tidsskrift](#)
- » [Tilmeld en bruger til dette tidsskrift fra dette websted](#)
- » [Vis brugere uden rolle](#)
- » [Opret ny bruger](#)
- » [Flet brugere](#)

Roller

- » [Tidsskriftschefer](#)
- » [Redaktører](#)
- » [Sektionsredaktører](#)
- » [Bedømmere](#)
- » [Forfattere](#)
- » [Læsere](#)
- » [Abonnementschefer](#)

[OPEN JOURNAL SYSTEMS](#)

[Hiælp til tidsskrift](#)

BRUGER

Du er logget in som...

jeppe

- [Mine tidsskrifter](#)
- [Min profil](#)
- [Log ud](#)

MEDDELELSER

- [Vis](#)
- [Administrer](#)

TIDSSKRIFTSINDHOLD

Søg

Gennemse

- [Efter udgave](#)
- [Efter forfatter](#)
- [Efter titel](#)
- [Andre tidsskrifter](#)

SKRIFTSTØRRELSE

INFORMATION

- [Til læsere](#)
- [Til forfattere](#)
- [Til bibliotekarer](#)